

УДК 338.43.008 004:631
JEL Classification: L830, O130

DOI: 10.37332/2309-1533.2021.3-4.2

Корнелюк О.А.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних
економічних відносин та управління проектами,
Завадська Ю.І.,
студентка,
Чапко Р.В.,
студент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Korneliuk O.A.,
*can.d.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor of international
economic relations and project management,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk,
Zavadska Yu. I.
student,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk,
Chapko R. V.
student,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk*

FORMS OF IMPLEMENTATION OF CROSS-BORDER COOPERATION IN THE EUROPEAN UNION

Постановка проблеми. Розробка та реалізація спільних транскордонних стратегій і регіональних програм з розвитку транскордонного співробітництва сприяє зменшенню диспропорцій соціально-економічного розвитку в транскордонному просторі та поступовому зближенню параметрів прикордонних регіонів сусідніх країн. Європейське транскордонне співробітництво має тривалу історію, і позитивні результати діяльності євро регіонів є свідченням її доцільності. Однак наявні форми транскордонного співробітництва не завжди відповідають новим викликам, тому перед європейськими країнами постала необхідність пошуку нових форм, здатних ефективніше забезпечити вирішення спільних проблем. З огляду на те, що Україна також є учасником транскордонних процесів, які є сприятливим чинником реалізації її євроінтеграційних намірів, необхідним і актуальним є вивчення європейського досвіду форм здійснення транскордонного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням транскордонного співробітництва займалися провідні зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема: П. Беленький, В. Будкін, П. Ван-Рун, В. Гоблик, М. Долішній, І. Журба, В. Кравців, М. Лендел, П. Луцишин, Ю. Макогон, С. Максименко, Н. Мікула, О. Мілашовська, Н. Павліха, В. Павлов, С. Писаренко, І. Студеніков, Р. Федан та інші. Проте, питання дослідження сучасних форм транскордонного співробітництва в Європейському Союзі, зокрема перспективи участі України в цих процесах, залишаються малодослідженими, та через свою актуальність й важливість потребують глибшого аналізу.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей розвитку основних сучасних форм реалізації транскордонного співробітництва в країнах Європейського Союзу. Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання: дослідити організаційні форми розвитку транскордонного співробітництва; розглянути історичні передумови та етапи розвитку транскордонного співробітництва; здійснити аналіз особливостей функціонування євро регіонів на сучасному етапі, в тому числі фінансових інструментів транскордонної співпраці, а особливо здійснення цих процесів в умовах пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впродовж тривалого часу євроінтеграція залишається одним із ключових зовнішньоекономічних пріоритетів України і актуальність цього

напрямок зростає через необхідність зміцнення політичної та економічної позицій в глобальному просторі. Здійснюються реформування з метою адаптації до вимог ЄС та подальшого вступу України в євроінтеграційні структури. Інтеграційні процеси реалізуються також в системі міжрегіональних відносин. Процес європейської інтеграції містить не лише економічну складову, для поглиблення економічних зв'язків необхідною є наявність добросусідських суспільних відносин. Теоретичні засади розвитку транскордонного співробітництва формувались поступово: спершу дослідження співробітництва між державами велись з позиції співпраці і конфліктів, і лише у 80-х рр. вивчення міждержавного співробітництва почало набувати самостійного характеру, зокрема досліджувались внутрішні та зовнішні фактори співробітництва, причини виникнення, його форми, типи та результати. Розвиток співробітництва між прикордонними регіонами суміжних держав є сприятливим чинником євроінтеграційних процесів. Саме регіони характеризуються спільністю і однорідністю історії, культури і т. п. Тому розвиток інтеграції «згори», на державному рівні, буде сповільнюватись через ці відмінності, тоді як на рівні регіонів вже наявні певні види зв'язків та краще володіння інформацією про сусідів [1; 2].

Під час реалізації транскордонного співробітництва застосовуються різноманітні організаційні форми транскордонного співробітництва. Ван-Рун П. класифікує форми транскордонного співробітництва наступним чином [3; 4]: одноразові заходи, спрямовані на реалізацію конкретної мети; довготривала транскордонна співпраця, яка ґрунтується на використанні внутрішніх переваг і можливостей або наявних ресурсів прикордонного регіону; транскордонна діяльність, яка базується на розробленій транскордонній або міжрегіональній концепції або стратегії налагодження добросусідських взаємовідносин у різних сферах; транскордонне співробітництво, що відбувається за умови контролю зі сторони різних органів влади (враховуючи різні адміністративно-територіальні моделі, відмінні рівні повноважень місцевих органів влади).

У свою чергу, М. Долішній і Н. Мікула виділили наступні форми транскордонного співробітництва [5]: прямі контакти між територіальними громадами – містами, селищами, які, здебільшого, мають неформальний характер і спрямовані на спільні дії у разі виникнення надзвичайних ситуацій; співпраця на неформальній основі (при відсутності взаємних фінансових зобов'язань); співпраця на договірній основі при необхідності довгострокових відносин між територіальними громадами або органами влади і виникненні взаємних зобов'язань з надання послуг, продукції, інформації, а також з появою фінансових зобов'язань; в її межах виділяють наступні форми: безпосередньо за укладеними транскордонними угодами (передбачає періодичні зустрічі сторін, формування спільних комітетів та робочих груп з метою координації та об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем.); шляхом формування органу транскордонного співробітництва.

Першою інституційною формою цілісного розвитку транскордонних регіонів у Європі, що ґрунтувалась на відповідних організаційних засадах і системних принципах соціально-економічної еволюції, можуть вважатися єврорегіони. На сучасному етапі в Європі налічується понад 120 єврорегіонів і 14 великомасштабних транскордонних об'єднань, більшість з яких були сформовані протягом 90-х років ХХ століття. Основними стимулами розвитку єврорегіонів на нинішньому етапі еволюції транскордонного співробітництва дослідники вважають: наявність сформованої інституційної бази та нормативно-правового забезпечення; удосконалення механізмів фінансової допомоги ЄС, пов'язаних із розвитком транскордонної співпраці та соціально-економічною еволюцією транскордонних регіонів; розширення ЄС та використання відлагоджених у попередні роки інструментів європейської інтеграції, зокрема у транскордонній площині, з внутрішніх на зовнішні кордони ЄС [6].

Аналізуючи розміщення єврорегіонів, можна спостерігати, що значна їх частина розташована у центральній частині континентальної Європи. Німеччина та Франція (їх разом з країнами Бенілюксу можна вважати історичними піонерами транскордонного співробітництва ще з 1950-х років), відповідно беруть участь у 24 та 19 єврорегіональних структурах. Меншою є кількість єврорегіонів в Іспанії (9 єврорегіонів), Польщі (8), Нідерландах (7), Австрії та Швеції (6), Італії та Данії (5), а також Бельгії, Чехії, Ірландії та Великобританії (4). Решта країн мають нижчий рівень участі у транскордонному співробітництві. Також цікавим аспектом у вибірці є сильна присутність 13 «нових» держав-членів, які лише згодом стали частиною ЄС. Після розширення ЄС у 2004 р. новоприєднані держави продемонстрували активний інтерес до транскордонної співпраці, що засвідчило важливість єврорегіонів як інструментів європейської зовнішньої політики та як додатковий інструмент допомоги для процесів розширення спільноти. Щодо кількості держав, то існують єврорегіони, створені за участю трьох і більше держав, однак більшість все-таки припадає на двосторонні єврорегіони, що належать двом державам-членам. Серед єврорегіонів з трьома і більше державами-членами слід відзначити: 1 єврорегіон з 6 державами: Адріатично-Іонійський єврорегіон, створений в 2006 році (Хорватія, Італія, Греція, Албанія, Боснія і Герцеговина); 2 єврорегіони з 5 державами: Балтійський єврорегіон, створений у 1998 р. (Данія, Литва, Польща, Швеція та Росія); та Карпатський єврорегіон, створений у 1993 р. (Угорщина, Польща, Словенія, Румунія, Україна); 1 єврорегіон з 4 державами: Міжнародна конференція на Боденському озері, створена в 1972 році (Австрія, Німеччина, Ліхтенштейн та Швейцарія) [7].

Основні цілі єврорегіональної співпраці відповідають пріоритетам ЄС, а проаналізувати їх можна через ті сфери, в яких розробляються проекти транскордонного співробітництва. Існує безліч причин залучення до практики транскордонного співробітництва, і вони часто пов'язані з питанням кордонів, які сприймаються як перешкоди або як джерела можливостей. Деякі проблеми кордону пов'язані з подоланням перешкод, наприклад, в гірських районах або прибережних територіях, розділених морською протокою. Також вагомими факторами співпраці є історичні. Наприклад, розглядаючи витоки європейського співробітництва, легко зрозуміти, що цілями перших єврорегіонів були бажання до примирення та загоєння «шрамів війни», яка спустошила європейський континент. Співпраця також відіграла подібну об'єднавчу роль під час процесів розширення на Схід та Балкани, в той же час створення спільного ринку мало важливе значення в боротьбі з прикордонними наслідками всередині союзу. Тому, можна стверджувати, що розвиток транскордонного співробітництва зумовлений багатьма чинниками та стосується різних галузей і сфер життєдіяльності. Аналізуючи напрямки єврорегіональної діяльності та офіційно заявлені цілі єврорегіонів, слід зазначити, що існує певне ядро питань, спільних для більшості єврорегіонів, що складаються з п'яти блоків: місцевий економічний розвиток, транспорт та доступність, навколишнє середовище, культура та освіта. Такий вибір пояснюється тим, що, незважаючи на вагомі розбіжності в кожній країні, існують галузеві райони, в яких територіальні утворення все ще мають певний ступінь автономії, тобто економічний розвиток чи освітня та культурна політика на місцевому або регіональному рівні. По-друге, транскордонний характер труднощів, пов'язаних із цими сферами, зазвичай вимагає втручання адміністративних одиниць, які є найближчими до громадян, особливо при розгляді таких питань, як екологічна стійкість або проблеми доступності. Друга група галузей включає соціальну згуртованість, охорону здоров'я, територіальне планування та дослідження та інновації. Цими питаннями також активно займаються єврорегіони, але в цих сферах співпраця ще більше залежить від компетенцій та повноважень територіальних органів влади. Насправді ці напрямки політики часто відповідають сферам, в яких багато проблем, що виникають внаслідок асиметрії між учасниками співпраці [7].

В табл. 1 представлено приклади єврорегіонів та деяких проектів, які можна охарактеризувати як успішні практики транскордонного співробітництва, з огляду на це, доречним є вивчення їх досвіду.

Таблиця 1

Програми та проекти, реалізовані в єврорегіонах

Назва єврорегіону	Характеристики	Програма транскордонного співробітництва (ТКС)	Основні програми та проекти, реалізовані в межах програм ТКС
Єврорегіон «Галіція-Північна Португалія» Країни-учасники: Іспанія, Португалія	Рік створення: 2008 Площа: 50000 км ² Населення: 6500000	CBC Programme Spain-Portugal (POCTEP) (2007-2013)	Програма IACOBUS Термін реалізації: 2014-2020 Напрямок: Освіта Бюджет: 393200 євро Фонди ЄС: 393200 євро Власні кошти: немає
Єврорегіон «Нова Аквітанія-Еускаді-Наварра» Країни-учасники: Франція, Іспанія	Рік створення: 1982 Площа: 101661 км ² Населення: 8679597	CBC Programme Spain-France-Andorra (POCTEFA) (2007-2013)	TransferMuga! Термін реалізації: 2012-2013 Напрямок: Транспорт та доступність Бюджет: 390775 євро Фонди ЄС: 254004 євро Власні кошти: 136771 євро
Єврорегіон «Піренейсько-Середземноморський» Країни-учасники: Франція, Іспанія	Рік створення: 2004 Площа: 109830 км ² Населення: 14200000	CBC Programme Spain-France-Andorra (POCTEFA)	The CREAMED project Термін реалізації: 2010-2013 Напрямок: місцевий економічний розвиток Бюджет: 1477249 євро Фонди ЄС: 1107937 євро Власні кошти: 369312 євро

Джерело: складено за [7]

Єврорегіон «Галіція-Північна Португалія». Співробітництво між Галіцією та Північною Португалією розпочалося із створення робочої групи в 1991 р. В 1992 р. була створена транскордонна міська мережа (Ейксо Атлантико). Територія єврорегіону займає весь простір північно-західного Піренейського півострова. Не дивлячись на віддаленість від головної європейської осі, територія характеризується наявністю численних міських поселень. Загальна стратегія єврорегіону орієнтована на підтримку партнерських відносин між державними та приватними суб'єктами, що підсилюють транскордонні дії в різних тематичних секторах та на різних територіальних рівнях [7].

Протягом 2014–2020 рр. в єврорегіоні реалізовувалась програма IACOBUS. Обґрунтування цієї програми транскордонного співробітництва є в Протоколі культурного, наукового та педагогічного

співробітництва між університетами та центрами вищої освіти Євро регіону Галісія-Північна Португалія (який був підписаний у 2014 році 12 навчальними закладами, Xunta de Galicia та CCDR-N). Його основною метою є сприяння та розвиток вищої освіти та науково-технічних досліджень на євро регіональному рівні. Вона фінансувалась коштами Оперативної програми транскордонного співробітництва Іспанія-Португалія (РОСТЕР). Зокрема, Програма сприяє співпраці та обміну між людськими ресурсами (викладачами та дослідниками, адміністративним персоналом та службами) вищезазначених освітніх установ для обміну навчальними та дослідницькими заходами. У перших трьох конкурсах, протягом 2014–2015 рр., програма забезпечила фінансування загалом 367 кандидатів з фондом 393200 євро. У 2015 році Євро регіон Галісія-Північна Португалія пропагував як пілотний досвід програму IACOBUS-FP, спрямовану на викладачів професійної підготовки [8].

Євро регіон Нова Аквітанія-Еускаді-Наварра, розташований у Західних Піренеях, є результатом багаторічного співробітництва між країною Басків та колишнім французьким регіоном Аквітанія. Протягом 2001–2012 рр. в євро регіоні діяла логістична платформа Aquitaine-Euskadi (2004–2012) для сприяння інтермодальним перевезенням (особливо залізничним). У 2017 році Chartered Community of Navarre стала третім офіційним партнером. Євро регіон бере участь у Програмі РОСТЕФА та підтримує місцеві та регіональні проекти ТКС, згідно з чинною Стратегією на 2014–2020 рр., яка стосувалась декількох заходів щодо спільного вдосконалення НДДКР, територіальної стійкості, інтеграції мобільності, екологічної стійкості та вдосконалення системи управління [7].

Одним з результатів діяльності стала реалізація проекту «TransferMuga!» Виходячи з того, що мобільність є ключовим питанням для євро регіональної території і що громадяни не до кінця обізнані про численні можливості транскордонних поїздок, проект спрямований на вивчення інтеграції різних видів транспорту, забезпечуючи спільну мультимодальну мережу (залізниця, шосе, велосипедна дорога, порти, аеропорти тощо). Проект розпочався з пілотного району в 2015 році (прибережна вісь Байонна-Сан-Себастьян) і поступово включатиме решту євро регіональних транскордонних служб. Веб-портал надає вичерпну та оновлену інформацію про можливі можливості транскордонних поїздок, включаючи спільний доступ до автомобілів та велосипедів. Проекти мали два етапи: перший етап був зосереджений на вивченні транскордонної мобільності на євро регіональній території. Другий етап включав багато заходів, серед яких була створена нова багатомовна веб-платформа, що забезпечує калькулятор транскордонних маршрутів в Євро регіоні Нувель Аквітанія-Еускаді-Наварра, з оновленим розкладом руху громадського транспорту (автобусів та поїздів). Важливим досягненням був також PassEusk, комбінована система оплати авіаквитків між французькою автобусною компанією Transports64 та баскською залізничною компанією Euskotren. У 2015 році існуюча автобусна лінія була розширена, щоб охопити маршрут Байонна-Хендая до Ірун [9].

Піренейсько-середземноморський євро регіон був заснований в 2004 році між іспанською Каталонією, Балеарськими островами та французькими регіонами Лангедок-Руссільйон та Південні Піреней (Арагонія більше не є частиною євро регіону з 2006 року). Одним із пріоритетів є створення кластера сталого розвитку в північно-західному Середземноморському регіоні на основі інновацій та соціальної та економічної інтеграції території, сприяння зв'язкам між технологічними, науковими та культурними центрами. Довгострокове бачення – стати центром інновацій та сталого зростання. В євро регіоні активно фінансуються транскордонні ініціативи в галузі культури та освіти [7].

Проект CREAMED («Мережа бізнес-інкубаторів у Середземноморському євро регіоні Піреней») спрямований на стимулювання економічного розвитку шляхом створення інноваційних, стійких та стабільних бізнес-компаній. Ініціатива об'єднала бізнес-інкубатори чотирьох регіонів (нині трьох) у євро регіоні для стимулювання інновацій, обміну, а також сприяння взаємодоповнюваності як підходу до підтримки бізнес-інкубації та розвитку фірм в міжнародному середовищі. CREAMED базується на трьох робочих стратегіях: по-перше, сприяння створенню та розміщенню фірм шляхом узгодженого та взаємодоповнюючого структурного розвитку ділового середовища та пов'язаних з ним інфраструктур; по-друге, розробка інструментів та дій для розвитку ринку та конкурентоспроможності; і по-третє, покращення привабливості підприємництва. Завдяки проекту CREAMED була створена мережа для основних бізнес-інкубаторів у регіонах-партнерах, сприяючи таким чином створенню нових підприємств на території євро регіону. Лише в районі Перпіньяна було підтримано створення мережі з близько 100 підприємств та сформовано понад 1400 молодих компаній. Також були активізовані програми стажування для студентів університетів. Був представлений «Бізнес-паспорт» як інструмент для спрямування компаній, що беруть участь у проекті, до більшої конкурентоспроможності та інтернаціоналізації. Інкубатори CREAMED також прийняли стандарти якості та сертифікацію етикеток для підтримки нових євро регіональних підприємств та мереж. Нинішній проект «Link-up» взяв на себе досвід CREAMED, стимулюючи зростання та конкурентоспроможність нових високотехнологічних компаній [10].

В умовах глобальної діджиталізації людство поступово змінює звичні форми життєдіяльності та прискорює темп свого розвитку. Міжнародне співробітництво набуває нових форм, особливо беручи до уваги виклики та загрози, які постають перед людством сьогодні. Ведення міжнародного діалогу та вирішення нагальних питань відіграє важливу роль для поглиблення взаємодії міжнародних суб'єктів задля організації злагодженої роботи та прийняття спільних дієвих рішень. Важливу роль у цьому

процесі відіграє транскордонне співробітництво. Неможливо оперативно вирішувати невідкладні питання місцевого розвитку без активної участі місцевих громад, які сьогодні займають активну позицію та є самостійними суб'єктами міжнародного співробітництва.

У 2020 р. перед людством постав виклик, пов'язаний із запобіганням розповсюдженню пандемії, спричиненої COVID-19, та подоланням її наслідків. Неконтрольоване поширення захворювання та введення карантинних заходів глобально вплинуло на модель поведінки суспільства з акцентуванням уваги на ізоляції та діджиталізації. Протягом цього періоду відбулось повне перезавантаження суспільства в усіх сферах його життєдіяльності. В умовах глобального протистояння пандемії особливо важко уявити світ без міжнародного діалогу та співробітництва задля досягнення загальної мети. Тому роль та способи організації міжнародного співробітництва теж почали змінюватися. У XXI ст. для налагодження зв'язків активно використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні ресурси і засоби, мережа Інтернет. Наприклад, Рада європейських муніципалітетів і регіонів (Council of European Municipalities and Regions) (CEMR) створила вебсайт, на якому місто чи регіон може знайти собі побратима чи партнера [11].

Поширення COVID-19 внесло значні зміни в роботу державних та місцевих органів влади, підприємств, установ та організацій. Незважаючи на те, що всі зустрічі та обговорення перейшли в онлайн-режим, з містами-партнерами розпочався активний діалог стосовно обміну інформацією про поширення пандемії та дієвими механізмами подолання її наслідків. Налагодження містами партнерських та побратимських зв'язків є дієвим механізмом у будівництві цивілізованих відносин між державами. Реалізація взаємовигідних програм та проектів у майбутньому сприятиме розвитку соціально-економічного стану міста та регіону. Здійснюючи міжнародні та зовнішньоекономічні зв'язки, органи місцевого самоврядування стають важливим чинником успішної реалізації зовнішньої політики держави та сприяють виконанню державних функцій у сфері міжнародної політики. За час карантину сфера міжнародного співробітництва набула позитивного досвіду роботи з новими формами роботи, активного діалогу з представниками міст-партнерів, оперативного вирішення поставлених завдань та переведення роботи конференцій, зустрічей і навіть фестивалів в онлайн режим. Віртуальні конференції допомагають підтримувати зв'язок між містами-партнерами і є альтернативою особистим зустрічам [11].

Пандемія суттєво вплинула на електронну комерцію, надавши їй вагому перевагу над офлайн-торгівлею. Глобальний характер COVID-19 і його вплив на електронну торгівлю можуть сприяти зміцненню міжнародного співробітництва й подальшого розвитку політики щодо закупівель і поставок в Інтернеті. Пандемія показала, що електронна торгівля може бути важливим інструментом, підтримувати малий бізнес, бути економічним двигуном як для внутрішнього зростання, так і для міжнародної торгівлі. Соціальне дистанціювання та суттєві обмеження висвітлили важливість цифрових технологій в цілому по всьому світі. Про це також наголошено у інформаційній записці Секретаріату СОТ, присвяченій тому, як пандемія COVID-19 вплинула на електронну комерцію та спричинені нею наслідки для транскордонної торгівлі. У цьому документі, серед іншого, наголошується на більш широкому використанні електронної торгівлі в контексті того, як споживачі пристосовуються до заходів ізоляції та соціального дистанціювання, більш того, звертається увага на певне коло проблем, серед яких необхідність подолання цифрового розриву всередині країн та між державами [12].

ЄС виділяє додаткові три мільйони євро на підтримку потреб у охороні здоров'я в прикордонних громадах України, Польщі та Білорусі в рамках програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2014–2020». Ця допомога допоможе зменшити ризики, пов'язані зі спалахом COVID-19. Загалом, 12 проектів (7 PL-BY, 4 PL-UA, 1 PL-BY-UA), серед яких лікарні та центри соціального обслуговування, можуть тепер придбати додаткове обладнання або запровадити нові види медичних послуг для кращого реагування на ситуацію (при цьому не припиняючи реалізацію запланованих заходів проекту).

Висновки з проведеного дослідження. Під транскордонним співробітництвом розуміють будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або органами влади. Існують різні підходи до виділення форм транскордонного співробітництва, поширеною є наступна класифікація: прямі контакти між територіальними громадами, які, здебільшого, мають неформальний характер; співпраця на неформальній основі (при відсутності взаємних фінансових зобов'язань); співпраця на договірній основі; в її межах виділяють наступні форми: безпосередньо за укладеними транскордонними угодами та шляхом формування органу транскордонного співробітництва. Історичний розвиток транскордонного співробітництва налічує декілька етапів, найчастіше виділяють три або чотири етапи; перший етап характеризується створенням перших євро регіонів, на другому відбувалося формування нормативно-правової бази, на третьому здійснювалася розробка документів для фінансової підтримки та розробки ініціатив, четвертому етапу властивий перехід на новий рівень співпраці та виникнення і розвиток нових форм транскордонного співробітництва. Євро регіони вважаються найвищою організаційною формою транскордонного співробітництва. Основні цілі євро регіональної співпраці

відповідають пріоритетам ЄС, а проаналізувати їх можна через ті сфери, в яких розробляються проекти транскордонного співробітництва. Існує певне ядро питань, спільних для більшості євро регіонів, що складаються з п'яти блоків: місцевий економічний розвиток, транспорт та доступність, навколишнє середовище, культура та освіта. Важливим моментом міжнародного співробітництва виступає процес інвестиційного забезпечення транскордонних об'єднань. Порядком їх фінансування визначається статутами євро регіонів і міжрегіональними програмами співробітництва Європейського Союзу. В умовах глобалізації й посилення інтеграційних процесів між державами зростає необхідність розширювати й поглиблювати міжнародні зв'язки між органами місцевого самоврядування. Суттєве розширення форм міжнародного співробітництва відбулося і в умовах протистояння світовій пандемії COVID-19. Зокрема, активно почали розвиватися міжнародні зв'язки, обмін досвідом між містами-побратимами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування різних рівнів, включаючи посольські та консульські установи.

Література

1. Транскордонне співробітництво в системі регіонального розвитку України : наук. розробка / за заг. ред. В. В. Толкованова, А. О. Краснейчук. Київ : НАДУ, 2015. 44 с.
2. Корнелюк О. А. Стратегічні напрями активізації транскордонного співробітництва міських поселень в умовах євроінтеграції. *Інтелект XXI*. 2019. № 3. С. 9-15.
3. Мікула Н. А. Євро регіони: досвід та перспективи. Львів : ІРД НАН України, 2003. 222 с.
4. Павліха Н. В., Корнелюк О. А. Активізація транскордонного співробітництва міських поселень : монографія / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 212 с.
5. Регіональна політика та механізми її реалізації / за ред. М. І. Долішнього. Київ : Наук. думка, 2003. 504 с.
6. Гоблик В. В. Інституційно-організаційні форми співпраці в межах транскордонних регіонів європейського союзу. *Економіка та держава*. 2015. № 3. С. 11-14.
7. Durà A., Camonita F., Berzi M., Noferini A. Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders. A Catalogue of Good Practices. Barcelona, Department of Geography, UAB, 2018. 254 p.
8. Programa IACOBUS. URL: <https://iacobus.gnpaect.eu/es/programa-iacobus> (дата звернення: 15.02.2021).
9. Transfermuga. URL: <http://www.transfermuga.eu/en/> (дата звернення: 19.01.2021).
10. Eurocreamed. URL: <http://www.eurocreamed.eu/creamed/fr/index> (дата звернення: 25.01.2021).
11. Чепеленко А. А. Сучасні підходи до організації міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування. *Теорія та практика державного управління*. 2020. Вип. 3(70). С. 154-161.
12. Панфілова Д. А. Цифровізація бізнесу в умовах пандемії: розквіт е-commerce. *Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії* : зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 1 за матеріалами круглого столу (18 вересня 2020 р.) Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 125-130.

References

1. Tolkovanov, V.V. and Krasneichuk, A.O. (Eds.) (2015), *Transkordonne spivrobotnytstvo v systemi rehionalnoho rozvytku Ukrainy : nauk. rozrobka* [Cross-border cooperation in the system of regional development of Ukraine: scientific development], NADU, Kyiv, Ukraine, 44 p.
2. Korneliuk, O.A. (2019), "Strategic directions of activation of cross-border cooperation of urban settlements in the conditions of European integration", *Intelekt XXI*, no. 3, pp. 9-15.
3. Mikula, N.A. (2003), *Yevrorehiony: dosdid ta perspektyvy* [Euroregions: experience and prospects], IRD NAN Ukrainy, Lviv, Ukraine, 222 p.
4. Pavlikha, N.V. and Korneliuk, O.A. (2019), *Aktyvizatsiia transkordonnoho spivrobotnytstva miskykh poselen* [Activation of cross-border cooperation of urban settlements], monograph, Lesya Ukrainka East European National University, Vezha-Druk, Lutsk, Ukraine, 212 p.
5. Dolishnii, M.I. (Ed.) (2003), *Rehionalna polityka ta mekhanizmy yii realizatsii* [Regional policy and mechanisms for its implementation], Nauk. dumka, Kyiv, Ukraine, 504 p.
6. Hoblyk, V.V. (2015), "Institutional and organizational forms of cooperation within the cross-border regions of the European Union", *Ekonomika ta derzhava*, no. 3, pp. 11-14.
7. Durà, A., Camonita, F., Berzi, M. and Noferini, A. (2018), Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders. A Catalogue of Good Practices, Department of Geography, UAB, Barcelona, Spain, 254 p.
8. Programa IACOBUS, available at: <https://iacobus.gnpaect.eu/es/programa-iacobus> (access date February 15, 2021).
9. Transfermuga, available at: <http://www.transfermuga.eu/en/> (access date January 19, 2021).
10. Eurocreamed, available at: <http://www.eurocreamed.eu/creamed/fr/index> (access date January 25, 2021).

11. Chepelenko, A.A. (2020), "Modern approaches to the organization of international cooperation of local governments", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, Issue 3(70), pp. 154-161.
12. Panfilova, D.A. (2020), "Digitalization of business in a pandemic: the heyday of e-commerce", *Tsyfrovii transformatsii Ukrainy 2020: vyklyky ta realii : zb. nauk. pr. NDI PZIR NAPrN Ukrainy № 1 za materialamy kruhloho stolu* [Digital Transformations of Ukraine 2020: Challenges and Realities : Collection of Scientific Papers of the Research Institute of Natural Resources of the National Academy of Sciences of Ukraine № 1 based on the materials of the round table], (Kharkiv, 18 September 2020), NDI PZIR NAPrN Ukrainy, Kharkiv, Ukraine, pp. 125-130.